

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku W.W.

przy uczestnictwie Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego
Lasy Państwowe Nadleśnictwo O.

o stwierdzenie zasiedzenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 29 września 2021 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w E.

z dnia 11 grudnia 2018 r., sygn. akt I Ca (...),

1) oddała skargę kasacyjną,

**2) zasądza od wnioskodawcy na rzecz Skarbu Państwa -
Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca W.W. wniósł o stwierdzenie, że z dniem 18 października 2013 r. nabył przez zasiedzenie własność nieruchomości o powierzchni 882 m², położonej we wsi D., stanowiącej część działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w O. prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Uczestnik Skarb Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo O. wniósł o oddalenie wniosku.

Postanowieniem z 5 lipca 2018 r. Sąd Rejonowy w O. oddalił wniosek. Sąd Rejonowy ustalił, że właścicielem nieruchomości gruntowej w D., gmina O. o łącznej powierzchni 3210,7237 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w O. urządzona jest księga wieczysta nr (...), a w skład której wchodzi m.in. działka nr [...], jest Skarb Państwa. Nieruchomość pozostaje w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego, Lasów Państwowych - Nadleśnictwo O..

Wnioskodawca jest właścicielem zabudowanej nieruchomości w D., gmina O., złożonej z działek nr [...]1, [...]2, [...]3 i [...]4 o powierzchni łącznej 2,50 ha, objętej księgą wieczystą nr (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy w O., na podstawie umowy o częściowy dział spadku po A.W., który 17 października 1983 r. kupił tę nieruchomość od A.K. i A.K.1. Na części działki nr [...]2, o szerokości pasa 5 m i powierzchni 0,04 ha oraz części działki nr [...]1 o szerokości pasa 5 m i powierzchni 0,06 ha znajduje się rezerwat przyrody pod nazwą „R.”, utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 27 lipca 1961 r. Na nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) wnioskodawca wybudował kotłownię oraz magazyn węgla, a w latach 2001-2002 także schody zewnętrzne do budynku mieszkalnego. Schody te wznosił jednak poza granicami swojej nieruchomości, na nieruchomości uczestnika, na którą przesunął też ziemię pozostałą z prowadzonych przez siebie prac budowlanych. Składował też na niej gruz i wykopał tam szambo.

W 2015 r. pracownicy pozwanego ogrodzili żerdziami działkę nr [...]5 i postawili na niej tabliczkę z napisem „zakaz wjazdu, teren leśny”. W lipcu 2016 r. wnioskodawca wyrwał słupki stanowiące to ogrodzenie, a uczynił to w celu umożliwienia sobie dojazdu do schodów zewnętrznych prowadzących do jego budynku mieszkalnego.

Obecnie na gruncie o powierzchni 882 m² z działki nr [...]5, którego dotyczy wniosek znajduje się jedno drzewo - dąb oraz trawa i piasek. Wnioskodawca nie

ogrodził tej powierzchni i nie korzystał z niej z wyłączeniem osób trzecich ani nie pobierał z niej pożytków z wyłączeniem osób trzecich.

Wyrokiem z 28 października 2016 r., I C (...) Sąd Rejonowy w O. oddalił powództwo o przywrócenie wnioskodawcy utraconego posiadania części działki nr [...]5 o powierzchni 600 m², z którym wnioskodawca wystąpił przeciwko uczestnikowi, a wyrokiem z 24 maja 2017 r., I C (...) Sąd Rejonowy w O. nakazał wnioskodawcy, aby z działki nr [...]5 usunął schody zewnętrzne swojego budynku i przybudówkę. Rozbiórka części zabudowań wzniesionych przez wnioskodawcę na gruncie Skarbu Państwa została wstrzymana do czasu zakończenia postępowania o zasiedzenie. Wnioskodawca skierował do uczestnika propozycję zamiany działek, tak by została przy nim część działki nr [...]5 w D. o powierzchni 882 m², ale ten wniosek nie został uwzględniony.

Sąd Rejonowy uznał, że przeszkodą do nabycia przez wnioskodawcę w drodze zasiedzenia własności gruntu, którego dotyczył wniosek były właściwości przedmiotu sporu, a mianowicie to, że opisana we wniosku część działki nr [...]5 jest lasem, a część o szerokości pasa 5 m i powierzchni 0,19 ha jest też rezerwatem przyrody pod nazwą „R.”, utworzonym Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 27 lipca 1961 r. Sąd Rejonowy przyjął, że art. 1 pkt 3 w związku z art. 2 ustawy z 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1235) należy rozumieć w ten sposób, że tylko w tych przypadkach, w których dopuszczalny jest obrót nieruchomościami leśnymi Skarbu Państwa w rozumieniu ustawy z 28 września 1991 r. o lasach (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 1275), dopuszczalne jest zasiedzenie nieruchomości będącej lasem lub jej części albo udziału w niej. Stanowiące własność Skarbu Państwa zasoby naturalne w rozumieniu ustawy o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju nie podlegają przekształceniom własnościowym, z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych. Taką ustawą szczególną nie jest kodeks cywilny i zamieszczone w nim przepisy o zasiedzeniu, lecz ustawa o lasach. W jej świetle przekształcenia własnościowe nieruchomości leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa nie są bezwzględnie zakazane. W art. 38 ustawy o

lasach ustawodawca określił przesłanki i zasady sprzedaży w drodze przetargu publicznego nieruchomości leśnych znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych. Nieruchomości leśne, które mogłyby być przedmiotem sprzedaży, mogą stać się też przedmiotem zasiedzenia. Takich cech nie ma jednak grunt uczestnika, którego dotyczy wnioszek.

Niezależnie od powyższego Sąd Rejonowy stwierdził, że wnioskodawca nie wykazał przesłanek zasiedzenia oznaczonych w art. 172 k.c. Posiadanie samoistne jest to władanie rzeczą z zamiarem posiadania jej dla siebie. Las ze swej natury ma charakter ogólnodostępny. Wnioskodawca ani jego poprzednik prawny nie ogrodzili działki należącej do uczestnika, nie korzystali z niej i nie pobierali z niej pożytków z wyłączeniem innych osób. Czas, przez który wnioskodawca władał częścią nieruchomości uczestnika po postawieniu na niej schodów i wybudowaniu szamba nie był wystarczający do nabycia praw do zajętego na cel gruntu w drodze zasiedzenia.

Postanowieniem z 11 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w E. oddalił apelację wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego z 5 lipca 2018 r.

Sąd Okręgowy zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego oraz ocenę prawną sprawy dokonaną przez ten Sąd.

W skardze kasacyjnej od postanowienia z 11 grudnia 2018 r. wnioskodawca zarzucił, że zostało ono wydane z naruszeniem prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), tj. art. 2 ustawy o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju oraz art. 3 ustawy o lasach, art. 172 k.c. i art. 336 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie.

Wnioskodawca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Uczestnik wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ani ustalenia faktyczne poczynione w sprawie, ani prowadząca do nich ocena dowodów nie mogą być wprost skutecznie podważane w skardze kasacyjnej, przy rozpoznawaniu której Sąd Najwyższy pozostaje związany podstawą faktyczną rozstrzygnięcia odtworzoną przez Sądy *meriti* (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). O wzruszeniu zaskarżonego orzeczenia może natomiast zadecydować wykazanie przez skarżącego, że w toku postępowania prowadzącego do wydania zaskarżonego orzeczenia miały miejsce takie uchybienia prawu procesowemu, które mogły istotnie wpłynąć na wynik sprawy, w tym w szczególności na wyniki postępowania dowodowego. Wnioskodawca nie zgłosił w skardze kasacyjnej żadnych zarzutów mieszczących się w obrębie drugiej podstawy kasacyjnej, których zasadność mogłaby wskazywać na wadliwe przeprowadzenie postępowania w sprawie, w szczególności zaś na popełnienie przez Sądy *meriti* w toku czynności dowodowych uchybień mogących rzutować na podstawę faktyczną rozstrzygnięcia.

Nie sposób zgodzić się z zarzutem, jakoby Sądy obu instancji błędnie przypisały leśny charakter nieruchomości, której dotyczy wnioski. Ustawodawca w art. 3 pkt 1 ustawy o lasach określił cechy gruntu, który należy uznać za las w rozumieniu tej ustawy. Z art. 3 pkt 1 ustawy o lasach wynika, że w taki sposób należy zakwalifikować grunt o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) - drzewami i krzewami oraz runem leśnym - lub przejściowo jej pozbawiony, jeśli jest przeznaczony do produkcji leśnej lub stanowi rezerwat przyrody lub wchodzi w skład parku narodowego albo został wpisany do rejestru zabytków. Skarżący kwestionuje możliwość odniesienia tej definicji do przedmiotu sporu z uwagi na powierzchnię, co do której sformułował twierdzenie, że była przedmiotem jego samoistnego posiadania. Grunt o powierzchni oznaczonej we wniosku (882 m²) niewątpliwie jednak ciągle wchodzi w skład działki o powierzchni co najmniej 0,10 ha, mającej cechy określone w zacytowanym wyżej art. 3 pkt 1 ustawy o lasach. Użyte w tej definicji określenie działka należy przy tym rozumieć zgodnie z definicją ustaloną w art. 4 pkt 3 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1990), a zatem jako niepodzieloną, ciągłą część powierzchni ziemskiej stanowiącą część lub całość nieruchomości gruntowej. Do momentu

geodezyjnego wydzielenia gruntu będącego przedmiotem postępowania z większej całości, tj. działki nr [...]5 o powierzchni 3,08 ha oraz prawnego ustabilizowania tego podziału, tak, by nie miał waloru wyłącznie projektu, nie sposób jest przyjąć, że niniejsze postępowanie nie dotyczy lasu z uwagi na przesłankę obszarową.

Zasadnie natomiast skarżący zarzuca, że Sądy *meriti* z naruszeniem art. 172 k.c. w związku z art. 2 ustawy o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju wykluczyły możliwość nabycia przez zasiedzenie gruntu będącego lasem. Okoliczności decydujące o sposobie odpowiedzi na pytanie, czy w świetle art. 2 ustawy o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju grunt będący lasem w rozumieniu art. 3 ustawy o lasach może być przedmiotem zasiedzenia zostały przez Sąd Najwyższy rozważone nie tylko w przytoczonym przez Sądy *meriti* postanowieniu z 28 czerwca 2017 r., IV CSK 509/16 (niepubl.), ale i w postanowieniu z 10 maja 2019 r., I CSK 207/18 (OSNC 2021, nr 1, poz. 12). W drugim z tych orzeczeń Sąd Najwyższy poszerzył rozważania nad systemowym znaczeniem art. 2 ustawy o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju i relacjami, jakie zachodzą między tym przepisem a art. 172 k.c. Ostatecznie Sąd Najwyższy wywiódł, że art. 2 ustawy o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju nie wyklucza nabycia przez zasiedzenie nieruchomości Skarbu Państwa stanowiącej las państwowy w rozumieniu art. 1 pkt 3 tej ustawy, na zasadach określonych w art. 172 k.c. To szczegółowo umotywowane stanowisko akceptuje Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę.

Trafność omówionego wyżej zarzutu naruszenia prawa materialnego nie prowadzi jednak do uwzględnienia skargi kasacyjnej, gdyż - co Sąd Najwyższy podkreślił w postanowieniu z 10 maja 2019 r., I CSK 207/18 - do zasiedzenia lasu państwowego dochodzi po zrealizowaniu przesłanek określonych w art. 172 k.c., a tych przesłanek nie spełnił ani poprzednik prawny wnioskodawcy, ani sam wnioskodawca. Z ustaleń faktycznych dokonanych w sprawie wynika bowiem, że wnioskodawca nie był posiadaczem samoistnym części nieruchomości uczestnika przez czas niezbędny do nabycia jej własności przez zasiedzenie. Akty władania tą nieruchomością mogące świadczyć o posiadaniu samoistnym, podjęte

przez wnioskodawcę w pierwszych latach XXI wieku spotkały się z reakcją uczestnika, który uzyskał ochronę negatoryjną przeciwko wnioskodawcy, przerywając tym samym bieg terminu zasiedzenia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz co do kosztów postępowania art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw